

Deltagande i kulturlivet bland boende i utsatta områden

Innehåll

01	Vilka står bakom?	04
	Om Stiftelsen Järvaveckan	04
	Om Järvaveckan Research	05
	Om vår kunskapspartner: Kulturrådet	05
02	Om rapporten	06
	Inledning	06
	Läsanvisningar	07
03	Sammanfattning	08
04	Förord	09
	Stiftelsen Järvaveckans vd och ordförande	09
	Kulturrådets generaldirektör	10

05	Resultat	11
	1. Om respondenterna	11
	2. Deltagande i kultur	12
	3. Bemötande	22
	4. Tillgänglighet och utbud	25
	5. Motivation och hinder	30
	6. Slutsatser	39
06	Metodbeskrivning	40
07	Kontakt- uppgifter	42
08	Bilagor	43

01

Vilka står bakom

01.1

Om Stiftelsen Järvaveckan

Stiftelsen Järvaveckan är det övergripande namnet för tre olika verksamheter: Järvaveckan Evenemang, Järvaveckan Research och Järvaveckan Dialog. Stiftelsen Järvaveckan är en ideell, politiskt och religiöst obunden stiftelse.

SYFTE

Stiftelsen Järvaveckans syfte är att bidra till ett samhälle där mångfald är en allmänt erkänd styrka. Ett samhälle där alla oavsett bakgrund får möjlighet att

bidra med och utvecklas i sin fulla potential till gagn för samhällsutvecklingen, för näringsliv och ekonomi och för den enskilda individen.

Vägen dit går via öppna samtal som bygger på ömsesidig respekt och gemensam kunskap. Där är Stiftelsen Järvaveckan en expert som bidrar med nya insikter och en kraft för brobyggande möten. Stiftelsen Järvaveckan är den självklara mötesplatsen för öppna samtal och vidgade vyer, där fler röster blir hörda och fler perspektiv och fakta blir kända.

Våra tre verksamhetsområden är :

- Järvaveckan Evenemang: vi organiserar större evenemang så som det årliga evenemanget Järvaveckan på Spånga IP.
- Järvaveckan Research: vi tar fram och sprider ny kunskap och vetenskapligt grundade rapporter som ger nödvändiga insikter om det svenska samhället för upplysta samtal och offentlig debatt.
- Järvaveckan Dialog: samtalsserie för öppna, inkluderande diskussioner om samhällets mest angelägna utmaningar – i form av rundabordssamtal, seminarier, paneler och workshops

01.2

Om Järvaveckan Research

Järvaveckan Research fördjupar insikter och debatt genom att ta fram och publicera faktagrupper och ge utrymme åt de röster och perspektiv som traditionellt förbises. Vi tar fram ny kunskap och vetenskapligt grundande rapporter där vi tar stöd av etablerade undersökningsföretag och statistik från myndigheter.

Samarbete är nyckeln till vår framgång och vi samarbetar med en rad olika kunskapspartners, inklusive företag, stiftelser och myndigheter. Detta säkerställer att våra rapporter är välgrundade, relevanta och aktuella. Det ger oss också möjlighet att sprida våra resultat brett och påverka samhällsdebatten.

Genom att utveckla och distribuera faktagrupper och nya perspektiv ger vi en

inblick i livsvillkoren för boende i olika områden och befolkningsgrupper över hela Sverige. Vår research är tänkt att bryta ytterligare ett slags utanförskap, nämligen det som uppstår när många har bestämda uppfattningar om områden och befolkningsgrupper utan att egentligen skaffa sig en bredare bild av verkliga förhållanden. Vår övergripande ambition är att bidra till en mer nyanserad och konstruktiv samhällsdebatt och inspirera till positiv förändring

01.3

Om vår kunskapspartner: Kulturrådet

Kulturrådet är en myndighet som genom att främja, följa upp och fördela bidrag till kultur är med och förverkligar nationell kulturpolitik. Kulturrådet arbetar för att utveckla Sveriges kulturliv i hela landet och

internationellt. Vårt uppdrag bygger på att kulturen ska vara en dynamisk och obunden kraft med yttrandefriheten som grund där kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet präglar samhällsutvecklingen.

02

Om rapporten

02.1

Inledning

Denna rapport syftar till att undersöka hur boende i Sveriges utsatta områden deltar i kulturlivet. Rapporten belyser olika aspekter av deltagandet – till exempel var man tar del av kultur och vad man gör vid besök på bibliotek. Rapporten lyfter även respondenternas upplevelser av hinder för deltagande så som tillgänglighet, bemötande och utbud. Slutligen redovisas respondenternas egna tankar kring vad som skulle kunna öka engagemanget och deltagandet i kulturlivet.

Rapporten baseras på en bred datainsamling riktad till invånare i de 59 områden som polisen definierat som utsatta¹. Undersökningen är genomförd av Indikator Opinion på uppdrag av Järvaveckan Research med stöd av Kulturrådet.

De nationella kulturpolitiska målen beslutades av Sveriges riksdag 2009. Målen lyder "Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla

samhällets utveckling." Att delta i kulturlivet innebär både att alla ska ha möjlighet att ta del av kultur och delta i kulturlivet samt att själva skapa kultur, både på fritiden och som yrkesverksamma. Vi vet att de här möjligheterna är ojämlikt fördelade i Sverige idag, och många kulturverksamheter och offentliga aktörer arbetar på olika sätt för att främja ett breddat deltagande i kulturlivet. Målsättningen med den här undersökningen är att bidra med ökad kunskap om en grupp som vanligtvis inte synliggörs i statistiken om kulturvanor: boenden i utsatta områden. Ökad kunskap om olika målgruppers kulturvanor kan stärka aktörers arbete med ökad delaktighet i kulturlivet, i enlighet med de kulturpolitiska målen.

Parallellt med denna undersökning har även samma enkät riktats till boende i övriga Sverige, alltså områden som inte klassas som utsatta av Polismyndigheten, vilket möjliggör intressanta jämförelser mellan hur synen på och deltagandet i kulturlivet skiljer sig mellan boende i utsatta områden och övriga Sverige.

¹ Begreppet utsatta områden är ett begrepp skapat och definierat av polisen. Det handlar om geografiskt avgränsade områden med låg socioekonomisk status där kriminella har en inverkan på lokalsamhället. Enligt polisen finns idag 59 utsatta områden i Sverige. De utsatta områdena har av polisen delats in i tre kategorier: utsatta områden, riskområden och särskilt utsatta områden. De särskilt utsatta områdena är de som anses ha högst grad av utsatthet.

02.2

Läsanvisningar

Rapporten inleds med en sammanfattning som presenterar undersökningens huvudsakliga resultat. Därefter följer en detaljerad redovisning av hur boende i Sveriges utsatta områden tar del av kultur i jämförelse med boende från övriga Sverige. Redovisningen är strukturerad utifrån ett antal centrala teman för undersökningen:

- A) deltagande i kultur,
- B) bemötande,
- C) tillgänglighet och utbud och
- D) motivation och hinder.

Strukturen följer enkätens utformning där läsaren först får en översikt av deltagandet för att sedan gå djupare in på upplevelser, tillgång och upplevda hinder.

Resultaten presenteras i form av andelar som uppgett respektive svarsalternativ. Vidare redovisas resultaten nedbrutet per undersökning (boende i utsatta områden och boende i övriga Sverige) samt på bakgrund för personer boende i utsatta områden. För vissa frågor presenteras även nedbrytningar på ålder och kön.

I tabellerna markeras signifikanta avvikel-

ser visuellt för att underlätta tolkningen. Att ett resultat är signifikant skilt mot jämförelsegruppen innebär att skillnaden är så pass stor att den med 95 procents sannolikhet inte beror på slumpen. Bedömningen baseras både på hur stor skillnaden är och hur många som har svarat. Blå siffror visar att ett värde är signifikant högre än jämförelsegruppen, medan röda siffror visar att det är signifikant lägre. Två typer av jämförelser används:

1. **Jämförelser inom grupp**, där en specifik grupp jämförs med totalen inom samma kategori – exempelvis personer med utländsk bakgrund i utsatta områden jämförs med samtliga boende i dessa områden.
2. **Jämförelser mellan grupper**, där två grupper jämförs direkt – till exempel totalen för utsatta områden jämförs med totalen för övriga Sverige.

Denna struktur gör det möjligt att identifiera både interna skillnader inom en grupp och bredare skillnader mellan grupper.

03

Sammanfattning

03.1

Sammanfattning av resultaten

Syftet med denna rapport är att öka kunskapen om hur boende i utsatta områden tar del av kulturlivet, vilka hinder de möter och vilka förändringar som skulle kunna stärka delaktigheten. Samma enkät riktades även till boende i övriga Sverige vilket har möjliggjort intressanta jämförelser grupperna mellan. Rapporten bygger på svar från över 2 200 personer, varav drygt hälften är bosatta i utsatta områden.

Rapporten visar att kulturdeltagandet varierar tydligt beroende på bostadsområde, bakgrund och ålder. Boende i övriga Sverige deltar i högre utsträckning i aktiviteter som bio, scenkonst och museibesök, medan boende i utsatta områden i större utsträckning deltar i kulturformer såsom religiösa ceremonier, dans och studiecirklar. Unga är generellt mer aktiva – särskilt i aktiviteter som innebär eget skapande eller genomförs på digitala plattformar – medan äldre, särskilt i utsatta områden, uppvisar ett lägre deltagande.

Bemötande spelar en viktig roll för hur människor upplever kulturmiljöer. Resultaten visar att boende i utsatta områden i högre grad har erfarenheter av negativt bemötande, särskilt personer med utländsk bakgrund. Det gäller bland annat vid biobesök, scenkonstföreställningar och i föreningslokaler. Sådana upplevelser riskerar att skapa avstånd till kulturen och påverka framtida deltagande. I fritextsvaren beskrivs känslor av diskriminering, särbehandling och känslan av att inte höra hemma, vilket ytterligare understryker vikten av ett respektfullt och inkluderande bemötande.

Avsnittet om tillgång och utbud visar att information om kultur främst når ut via digitala kanaler som sociala medier, men olika medievänor gör att vissa grupper riskerar att inte nås. Många tar del av kultur på flera språk, vilket pekar på vikten av språklig mångfald i kulturutbudet.

Slutligen visar avsnittet om motivation och hinder att intresset för kultur är starkt – särskilt bland unga och personer med utländsk bakgrund i utsatta områden. Samtidigt lyfts ekonomiska hinder, brist på information, språk och känslan av att inte känna sig representerad som begränsande faktorer. Att så många uttrycker att de vill delta mer, trots dessa hinder, visar att det finns en vilja som inte fullt ut omsätts i faktisk närvaro. Respondenterna efterfrågar framför allt lägre priser, ett bredare utbud och närhet till kulturaktiviteter.

Resultaten i denna rapport visar att det finns ett starkt engagemang för kultur i hela befolkningen, men att möjligheterna att delta inte verkar jämnt fördelat. För att skapa ett kulturliv som verkligen når alla krävs att fler får känna sig representerade, inkludera och välkomna – inte bara formellt, utan också i innehåll, språk och bemötande. Det handlar inte enbart om att bredda utbudet, utan om att se kulturens betydelse för delaktighet, identitet och gemenskap.

04 Förord

Stiftelsen Järvaveckans VD och styrelseordförande

Kulturens kraft att samla människor, bygga tillit och öppna dörrar till nya perspektiv har alltid varit central för Stiftelsen Järvaveckans arbete. Med denna rapport, framtagen med stöd av Kulturrådet vill vi fördjupa förståelsen för hur människor i Sveriges utsatta områden faktiskt deltar i kulturlivet och presentera nya insikter om vad som krävs för att fler ska känna sig välkomna, inkluderade och inspirerade.

Resultaten är både hoppfulla och utmanande. De visar en stark vilja att ta del av kultur: nästan åtta av tio personer med utländsk bakgrund säger att de vill ägna mer tid åt kulturaktiviteter. Samtidigt pekar undersökningen på konkreta hinder så som kostnader, språkliga barriärer och upplevelser av negativt bemötande. Kulturen når med andra ord inte alla. Här finns en tydlig uppgift för oss som driver

och stödjer kulturinstitutioner, för civilsamhälle och även för politiken: vi måste bredda våra perspektiv och möta publiken där den är.

Vi vill varmt tacka de över två tusen personer som har delat sina erfarenheter och reflektioner i undersökningen, samt projektteamet på Kulturrådet för det inspirerande samarbetet. Utan er hade denna kunskapsunderlag inte funnits.

Vår förhoppning är att rapportens insikter blir ett praktiskt verktyg – för bibliotekarier som vill utveckla sin verksamhet, för museichefer som planerar nya utställningar, för lokala eldsjälar som skapar mötesplatser i lokalsamhället och även för beslutsfattare som formar kulturpolitiken. Tillsammans kan vi säkerställa att kulturen blir den inkluderande kraft den är tänkt att vara.

Ahmed Abdirahman, Vd & grundare, Stiftelsen Järvaveckan
Caroline Berg, Ordförande och medgrundare, Stiftelsen Järvaveckan

04.2

Kulturrådets generaldirektör

Kulturrådet är en av Sveriges kulturmyndigheter med uppdrag från regeringen att främja, följa upp och fördela bidrag till kultur. Vårt uppdrag bygger på att kulturen ska vara en dynamisk och obunden kraft med yttrandefriheten som grund där kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet präglar samhällsutvecklingen. En förutsättning för att kulturlivet ska präglas av mångfald är att hela Sveriges befolkning kan och vill delta i kulturlivet, både som publik och deltagare och som yrkesverksamma inom konstnärliga och kreativa yrken. Så vet vi att det inte ser ut idag.

En viktig utgångspunkt i ett främjande arbete är kunskap, att förstå hur kulturdeltagandet ser ut och vilka hinder som finns. En grupp som sällan synliggörs i statistiken om kulturvanor i Sverige är boende i områden med socioekonomiska utmaningar. För oss har samarbetet med Järvaveckan kring den här rapporten inneburit en värdefull möjlighet att tillvarata den kunskap och de erfarenheter Järvaveckan

har samtidigt som vi har testat en ny typ av partnerskap i genomförandet av vårt uppdrag.

Resultaten i denna studie rymmer mycket. En del som särskilt står ut för oss är att intresset för kultur är så starkt - särskilt bland unga och personer med utländsk bakgrund i utsatta områden, två grupper som vi vet att många kulturverksamheter har svårt att nå. Samtidigt lyfts ekonomiska hinder, dåligt bemötande, brist på information, språk och känslan av att inte känna sig representerad som begränsande faktorer för deltagande.

Nu behöver vi, nationella kulturmyndigheter, regioner och kommuner som har ett särskilt ansvar att realisera kulturpolitiken, tillsammans kliva fram och ta tillvara på de här resultaten. Vi behöver fråga oss vad vår roll är och ska vara framåt för att tillvarata och möjliggöra det stora engagemang och intresse som finns för kulturen och bidra till att delaktigheten på olika sätt möjliggörs.

Kajsa Ravin, generaldirektör, Kulturrådet

05
Resultat

1. Om respondenterna

Inledningsvis följer här en tabell med information om respondenterna från respektive undersökning: boende i övriga Sverige och boende i utsatta områden. Dessa resultat är oviktade och ger således en översikt över de skevheter som viktningen ämnar kontrollera. Tabellen visar att sammansättningen av respondenterna från respektive undersökning skiljer sig åt. Från övriga Sverige är andelen 18–29 åringar något underrepresenterade (14 %). Detta gäller även för män (46 %) och personer med utländsk bakgrund (13 %). Variabeln bakgrund baseras på var respondenten själv, samt dennes

föräldrar, är födda. En person som själv eller vars båda föräldrar är födda utanför Sverige kategoriseras som att ha utländsk bakgrund i enlighet med SCB:s kategorisering. I utsatta områden ser fördelningen något annorlunda ut där personer över 65 år i stället är något underrepresenterade (15 %) tillsammans med kvinnor och personer med svensk bakgrund. Vad gäller frågorna om funktionsnedsättning och om man har barn som bor hemma ser fördelningen ganska lika ut i båda undersökningar där en betydande majoritet inte har någon funktionsnedsättning och inga barn hemma.

TABELL 1.1

Bakgrundsinformation om respondenterna (%)

	Övriga Sverige	Utsatta områden
	Andel	Andel
Ålder		
18–29 år	14	20
30–49 år	34	43
50–64 år	29	21
65+ år	23	15
<i>Antal svar</i>	<i>1 046</i>	<i>1 087</i>
Kön		
Kvinna	53	48
Man	46	51
<i>Antal svar</i>	<i>1 072</i>	<i>1 121</i>
Bakgrund		
Svensk bakgrund	87	41
Utländsk bakgrund	13	59
<i>Antal svar</i>	<i>1 061</i>	<i>1 078</i>
Har du någon funktionsnedsättning?		
Ja	9	13
Nej	88	80
Vet ej/Osäker	1	4
Vill ej svara	2	3
<i>Antal svar</i>	<i>1 073</i>	<i>1 112</i>
Har du barn som bor hemma?		
Nej	64	60
Ja, över 18 år	12	13
Ja, under 18 år	29	32
<i>Antal svar</i>	<i>1 070</i>	<i>1 113</i>

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar. Variabeln bakgrund baseras på tre frågor om var en själv och ens båda biologiska föräldrar är födda.

2. Deltagande i kultur

2.1 Inledning

Kultur spelar en central roll för människors välbefinnande, gemenskap och delaktighet i samhället. I utsatta områden, där invånare ofta möter sociala och ekonomiska utmaningar, kan kulturaktiviteter erbjuda viktiga sammanhang för återhämtning, identitets-skapande och deltagande i samhällslivet. Ett rikt och tillgängligt kulturliv stärker inte bara individens livskvalitet, utan kan också bidra till social sammanhållning och framtidsstro.

Detta avsnitt kartlägger hur boende i utsatta områden tar del av kultur i sin vardag – vilka aktiviteter de deltar i, var dessa sker och hur lokala verksamheter som bibliotek används. Genom att även jämföra med boende i övriga Sverige kan vi identifiera skillnader i deltagandemönster och kulturanor.

2.2 Resultat

Enligt tabell 2.2.1 finns tydliga skillnader i kulturdeltagande mellan boende i utsatta områden och övriga Sverige. Över lag går det att konstatera att boende i övriga Sverige har ett högre deltagande i en majoritet av de undersökta kulturaktiviteterna. Särskilt tydligt blir detta vid jämförelse av kulturaktiviteter såsom scenkonstföreställningar (50 % jämfört med 30 %), lyssnat på musik, ljudböcker eller poddar (86 % jämfört med 72 %) och musei- eller konstutställningar (39 % jämfört med 30 %). Skillnaderna är statistiskt säkerställda och pekar på ett generellt lägre deltagande i dessa aktiviteter bland invånare i utsatta områden.

Samtidigt visar tabellen att vissa aktiviteter är vanligare bland boende i utsatta områden. Dessa är dans (26 % i utsatta områden och 21 % i övriga Sverige), deltagande i religiösa ceremonier (25 % i utsatta områden och 16 % i övriga Sverige) och deltagande i studiecirkel/kursverk-

samhet (18 % i utsatta områden och 13 % i övriga Sverige). När resultaten bryts ned ytterligare ser vi att personer med utländsk bakgrund i utsatta områden i signifikant högre grad deltar i religiösa ceremonier (30 %) jämfört med totalen för området, vilket framgår av de två högra kolumnerna i tabellen. Utöver deltagande i religiösa ceremonier observeras liknande mönster i deltagande som mellan övriga Sverige och boende i utsatta områden, där personer med utländsk bakgrund deltar mindre i en majoritet av de undersökta kulturaktiviteterna.

Sammantaget visar tabell 2.2.1 att deltagandet i kulturaktiviteter varierar beroende på såväl bostadsområde som bakgrund. Medan boende i övriga Sverige över lag deltar mer i majoriteten av de undersökta kulturaktiviteterna, är det en signifikant högre andel i utsatta områden som deltar i dans, religiösa ceremonier och studiecirkel.

TABELL 2.2.1

Har du under de senaste 12 månaderna gjort något av följande? (%)

			Utsatta områden	
	Övriga Sverige	Utsatta områden	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Sett på film eller TV-serie	93	83	95	77
Lyssnat på musik, ljudböcker eller poddar	86	72	84	65
Spelat spel (brädspele, rollspel, dator-, mobil- eller tv-spel)	66	55	68	47
Deltagit i fest eller stor familjehögtid	64	55	58	54
Läst en bok	62	53	60	49
Fotograferat eller filmat	56	48	58	42
Gått på scenkonstföreställning (teater, dans, konsert, opera)	50	30	43	21
Gått på bio	49	41	45	38
Besökt historisk sevärdhet/byggnad	40	29	36	25
Gått på museum eller konstutställning	39	30	39	25
Skapat konst eller hantverk (målat, stickat, sytt, slöjdat, etc.)	31	24	33	19
Deltagit i aktivitet i föreningslokal eller på kulturcenter	26	21	23	20
Dansat	21	26	22	29
Skrivit dagbok, poesi eller andra texter	18	19	22	16
Deltagit i religiösa ceremonier	16	25	18	30
Utövat musik (sjungit i kör, spelat instrument)	16	14	16	12
Deltagit i studiecirkel/kursverksamhet	13	18	18	19
Spelat teater eller lajv	2	3	2	3
Annat, nämligen:	2	5	2	6
Antal svar	1 070	1 115	443	624

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Har du under de senaste 12 månaderna gjort något av följande?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervälsfråga där respondenterna fick möjlighet att välja alla de alternativ de ansåg relevanta.

Deltagande i kultur skiljer sig även åt mellan olika åldersgrupper och vid nedbrytning på kön, vilket presenteras i tabell 2.2.2 samt i figur 2.2.1. Resultaten från tabell 2.2.2 samt figur 2.2.1 jämförs med samtliga svarande från respektive undersökning: övriga Sverige och utsatta områden.

I övriga Sverige är 18–29-åringar mer aktiva än genomsnittet i flera aktiviteter: att se på film eller TV-serier (96 %), lyssna på musik (95 %), spela spel (90 %) och dansa (32 %). Även skrivande (dagbok, poesi etc.) är vanligare i denna grupp (22 %). För äldre (65+) syns det motsatta mönstret: de är signifikant mindre aktiva i de flesta aktiviteter – särskilt musiklyssnande, spel, fotografering och dans – men läsning (71 %) är signifikant vanligare, vilket speglar generationsskillnader i kulturvanor.

I utsatta områden är också yngre (18–29 år) signifikant mer aktiva än totalen i flera kulturaktiviteter, bland annat att lyssna på musik (80 %), spela spel (72 %) och läsa bok (60 %). Personer över 65 år i utsatta områden har signifikant lägre deltagande i flera aktiviteter, men visar däremot en signifikant högre nivå av deltagande i aktiviteter i föreningslokal eller kulturcenter (30 %).

För båda grupper, boende i övriga Sverige och boende i utsatta områden, observeras

således snarlika trender vid nedbrytning på ålder där deltagandet verkar avta med ålder. För vissa aktiviteter skiljer sig dock mönstren tydligt mellan undersökningarna. När det gäller deltagande i religiösa ceremonier är det i övriga Sverige minst vanligt bland yngre (11 % bland respondenter som är 18–29 år). I utsatta områden visar resultaten det motsatta – där är det just de unga som deltar mest, med en andel på 30 %. Det handlar alltså om ett omvänt åldersmönster.

Även läsning visar olika åldersfördelningar: i övriga Sverige är det personer 65+ år som läser mest (71 %), medan det i utsatta områden är unga (18–29 år) som i högst grad uppger att de läst en bok (60 %).

I figur 2.2.1 presenteras ett urval av de aktiviteter som signifikant skiljer sig åt från totalen vid nedbrytning på kön. För boende i övriga Sverige ser vi särskilt stor skillnad mellan könen i att skapa konst eller hantverk där kvinnor i allt högre utsträckning deltar i denna kulturaktivitet (45 % i jämförelse med 17 %). Även för boende i utsatta områden ser vi en stor skillnad mellan könen när det kommer till skapandet av konst och hantverk tätt följt av att dansa som också är något vanligare bland kvinnor i både utsatta områden samt i övriga Sverige.

TABELL 2.2.2

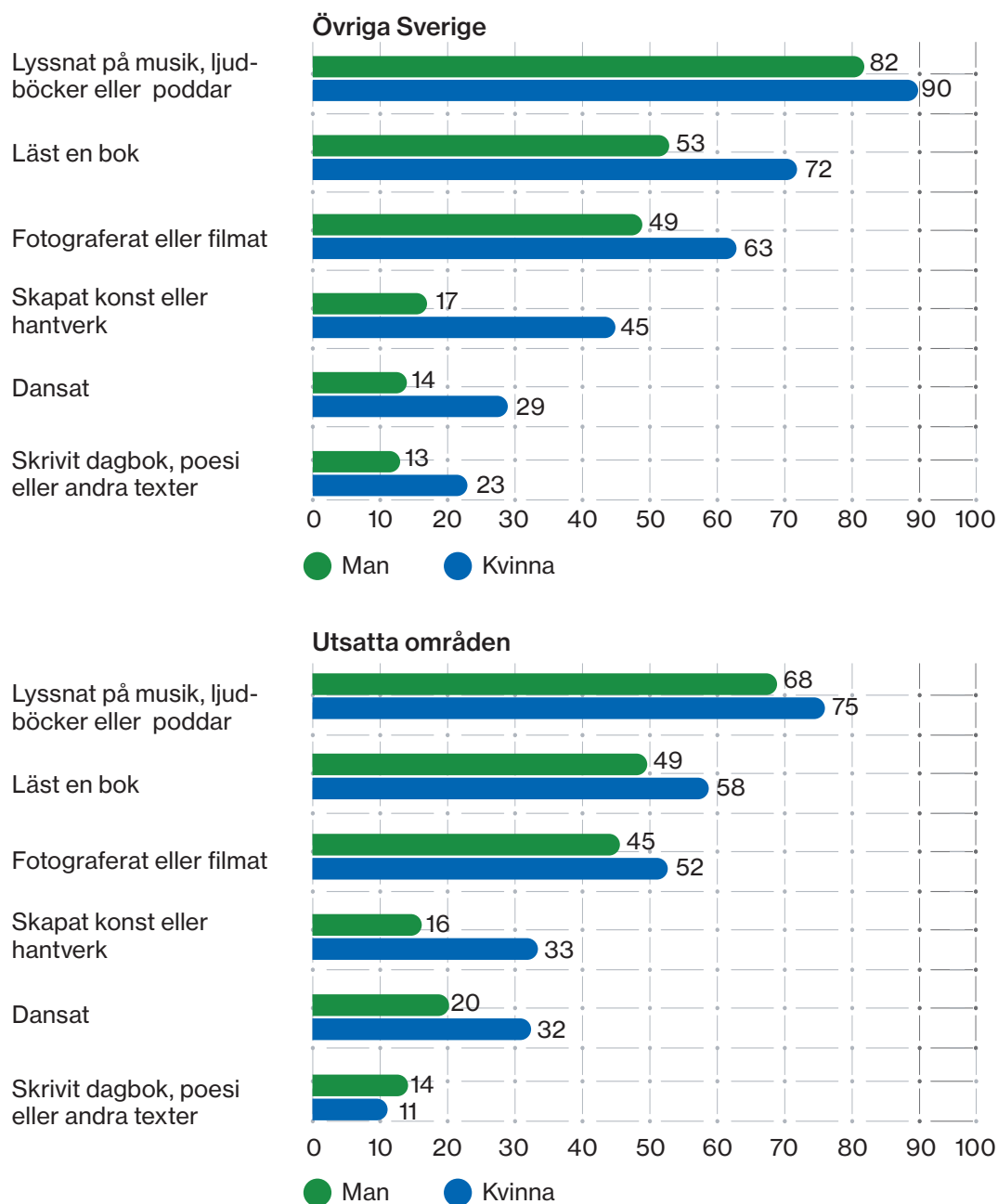
Har du under de senaste 12 månaderna gjort något av följande?
Nedbrytning på ålder (%)

	Övriga Sverige					Utsatta områden				
	Samt- liga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år	Samt- liga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år
Sett på film eller TV-serie	93	96	95	96	86	83	86	83	79	87
Lyssnat på musik, ljudböcker eller poddar	86	95	94	87	69	72	80	73	69	63
Spelat spel	66	90	81	60	35	55	72	60	45	35
Deltagit i fest eller stor familjehögtid	64	74	69	63	57	55	58	60	52	46
Läst en bok	62	64	64	55	71	53	60	53	47	55
Fotograferat eller filmat	56	67	59	55	45	48	58	49	43	41
Gått på scenkonstföreställning	50	41	52	54	51	30	26	29	31	32
Gått på bio	49	58	60	43	33	41	58	45	29	25
Besökt historisk sevärdhet/byggnad	40	44	42	45	31	29	31	30	27	22
Gått på museum eller konstupställning	39	42	40	35	39	30	34	33	24	27
Skapat konst eller hantverk	31	41	34	27	25	24	29	29	16	17
Deltagit i aktivitet i föreningslokal eller på kulturcenter	26	17	26	21	38	21	16	22	14	30
Dansat	21	32	24	22	9	26	36	29	20	10
Skrivit dagbok, poesi eller andra texter	18	22	16	18	19	19	26	19	8	21
Deltagit i religiösa ceremonier	16	11	15	20	18	25	30	24	22	21
Utövat musik	16	25	18	11	12	14	16	15	11	10
Deltagit i studiecirkel/kursverksamhet	13	15	10	13	15	18	21	18	13	21
Spelat teater eller lajv	2	3	1	2	1	3	4	4	0	1
Annat, nämligen:	2	1	2	2	4	5	4	3	6	5
<i>Antal svar</i>	<i>1 070</i>	<i>191</i>	<i>358</i>	<i>250</i>	<i>243</i>	<i>1 115</i>	<i>222</i>	<i>466</i>	<i>223</i>	<i>165</i>

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Har du under de senaste 12 månaderna gjort något av följande?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervälsfråga där respondenterna fick möjlighet att välja alla de alternativ de ansåg relevanta.

FIGUR 2.2.1

Har du under de senaste 12 månaderna gjort något av följande? Nedbrytning på kön (%)

I anslutning till frågan om deltagande i olika kulturaktiviteter redovisar tabell 2.2.3 var detta deltagande faktiskt sker. Svaren visar att platsen där respondenter deltar i kulturaktiviteter skiljer sig mellan boende i övriga Sverige och boende i utsatta områden – liksom mellan personer med svensk respektive utländsk bakgrund i utsatta områden.

Flera platser där respondenterna tar del av kultur är mer frekvent använda i övriga Sverige än i utsatta områden. Det gäller särskilt för betalda streamingtjänster (62 % i övriga Sverige jämfört med 42 % i utsatta områden), teatrar och konserthallar (43 % jämfört med 27 %) samt biograf (45 % jämfört med 31 %). Skillnaderna kvarstår även vid jämförelse mellan svensk och utländsk bakgrund inom utsatta områden – där personer med svensk bakgrund i regel uppger högre grad av deltagande än personer med utländsk bakgrund på dessa platser. Dessa skillnader kan delvis förklaras av ekonomiska faktorer, eftersom de uppräknade platserna för kulturaktiviteter ofta innebär kostnader som inte alla hushåll har möjlighet att prioritera. Däremot, det faktum att gratis streaming-

plattformar också är mer frekvent använda bland boende i övriga Sverige talar emot att förklaringen enbart skulle vara ekonomisk.

Hemmet är den vanligaste platsen för kulturutövande i alla grupper, men är något mer utbrett i övriga Sverige (81 %) än i utsatta områden (72 %). Inom utsatta områden är det personer med svensk bakgrund som i störst utsträckning uppger hemmet som kulturarena, 81 procent jämfört med 68 procent bland dem med utländsk bakgrund.

Att ta del av kultur i religiösa byggnader förekommer i högre grad i utsatta områden (24 %) än i övriga Sverige (17 %), med tydliga skillnader mellan bakgrundsgrupper: 30 procent av dem med utländsk bakgrund tar del av kultur i religiösa miljöer, jämfört med 18 procent bland dem med svensk bakgrund. Dessa resultat går i linje med resultaten från tabell 2.2.1 där religiösa ceremonier framkom som vanliga bland boende i utsatta områden med utländsk bakgrund. Bland boende i utsatta områden är även skola/universitet och bibliotek vanliga platser för att ta del av kultur.

TABELL 2.2.3

Var tar du del av kultur? (%)

	Övriga Sverige	Utsatta områden	Utsatta områden	
			Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Hemma	81	72	81	68
Betalda streamingplattformar för film, ljudböcker, musik	62	42	62	30
Gratis streamingplattformar för film, ljudböcker, musik	47	40	54	32
Biografer	45	31	43	24
Museum/Gallerier	45	34	45	28
Teater/Konserthallar	43	27	40	20
Parker/Torg	34	35	42	33
Bibliotek	31	36	37	35
Föreningslokal	20	16	17	16
Skola, universitet eller annan utbildning	18	25	18	30
Religiös byggnad (t ex kyrka, moské, synagoga, tempel)	17	24	18	30
Kulturhus	16	15	19	13
Folkets hus	8	11	10	12
Kulturskola	4	6	4	8
Annan plats, nämligen:	3	3	1	4
Vet ej/Osäker	3	4	4	4
<i>Antal svar</i>	<i>1 067</i>	<i>1 114</i>	<i>442</i>	<i>623</i>

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Var tar du del av kultur?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervalsfråga där respondenterna fick möjlighet att välja alla de alternativ de ansåg relevanta.

Även denna fråga bryts ned på ålder vilket presenteras i tabell 2.2.4. Bland yngre (18–29 år) i övriga Sverige är användningen av både betalda (76 %) och gratis (60 %) streamingtjänster högre än genomsnittet för samtliga. I både utsatta områden och i övriga Sverige minskar användningen av streamingtjänster med stigande ålder. Över lag observeras liknande resultat i tabell 2.2.3 som presenterades i tabell 2.2.2 där äldre (65+) verkar delta mindre och detta är specifikt tydligt för äldre boende i utsatta områden.

Deltagande i kulturaktiviteter i föreningslokaler är däremot högre bland äldre (65+) i utsatta områden, samt även för äldre i övriga Sverige dock är dessa resultat för övriga Sverige inte signifikanta. Deltagande

i aktivitet i religiös byggnad är högst bland yngre, 18–29 år, i utsatta områden (31 %) och lägst bland yngre i övriga Sverige (13 %).

Vid nedbrytning på kön har återigen enbart ett fåtal platser lyfts fram, där vi ser en signifikant skillnad mellan könen sett till totalen. Här presenteras bara nedbrytning på kön för boende i övriga Sverige då inga tydliga skillnader hittades mellan könen för boende i utsatta områden. Dessa resultat går att finna i bilagorna (se bilaga 1). De platser som lyfts fram är gratis streamingtjänster, teater/konsthallar, bibliotek och skola/universitet eller annan utbildning. För dessa går att observera en tydlig signifikant skillnad sett till totalen där kvinnor i högre utsträckning besöker samtliga av de nämnda platserna för att ta del av kultur.

TABELL 2.2.4

Var tar du del av kultur? Nedbrutet på ålder (%)

	Övriga Sverige					Utsatta områden				
	Samt- liga	18-29 år	30-49 år	50-64 år	65+ år	Samt- liga	18-29 år	30-49 år	50-64 år	65+ år
Hemma	81	81	85	80	79	72	74	74	70	71
Betalda streamingplattformar för film, ljudböcker, musik	62	76	82	62	27	42	50	49	35	28
Gratis streamingplattformar för film, ljudböcker, musik	47	60	58	42	28	40	47	44	33	33
Biografer	45	44	56	42	4	31	35	37	25	21
Museum/Gallerier	45	40	49	45	35	34	34	38	30	33
Teater/Konserthallar	43	26	47	49	43	27	26	30	28	24
Parker/Torg	34	33	41	35	24	35	33	43	29	27
Bibliotek	31	27	34	23	40	36	36	39	29	34
Föreningslokal	20	16	16	20	45	16	10	16	14	26
Skola, universitet eller annan utbildning	18	48	17	12	31	25	48	25	16	7
Kulturhus	16	8	17	15	19	15	11	18	14	15
Religiös byggnad	17	13	16	20	19	24	31	24	19	19
Folkets hus	8	4	8	9	8	11	10	15	8	8
Kulturskola	4	3	7	3	3	6	5	9	5	2
Annan plats, nämligen:	3	2	2	2	2	3	3	3	4	2
Vet ej/Osäker	3	4	1	3	5	4	3	3	5	7
<i>Antal svar</i>	<i>1067</i>	<i>191</i>	<i>357</i>	<i>251</i>	<i>242</i>	<i>1114</i>	<i>221</i>	<i>468</i>	<i>221</i>	<i>165</i>

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Var tar du del av kultur?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervälsfråga där respondenterna fick möjlighet att välja alla de alternativ de ansåg relevanta.

Bland dem som uppgett att de tar del av kultur på bibliotek (se tabell 2.2.4) redovisar tabell 2.2.5 vad man vanligtvis gör när man besöker biblioteket.

Att läsa och låna böcker är den dominerande aktiviteten i samtliga grupper, med mycket höga nivåer både i övriga Sverige (93 %) och i utsatta områden (90 %). Detta gäller oavsett bakgrund, vilket tyder på att biblioteken fortsätter att fungera som en stark resurs för litteratur- och läsfrämjande.

Samtidigt finns flera andra aktiviteter där skillnaderna mellan grupperna är mer uttalade. Användning av dator, skrivare eller kopiator är betydligt vanligare i utsatta områden (39 %) än i övriga Sverige (19 %), vilket tyder på att biblioteken i dessa områden fyller en viktig funktion för dem som kanske saknar tillgång till IT-utrustning hemma. Bland personer med utländsk bakgrund uppgår denna siffra till hela 48 procent vilket gör det till den näst vanligaste aktiviteten på biblioteken för personer med utländsk bakgrund i utsatta områden. Även behovet av IT-hjälp är något vanligare i utsatta områden, även om nivåerna totalt sett är låga.

Det finns även tecken på att biblioteket fyller fler sociala och pedagogiska funktioner för boenden i utsatta områden än i övriga Sverige. Exempelvis är det vanligare att

träffa vänner och familj (19 % i utsatta områden jämfört med 12 % i övriga Sverige), särskilt bland personer med utländsk bakgrund (25 %). Detsamma gäller för studier och arbete på bibliotek, där vi ser en skillnad på 12 procentenheter mellan övriga Sverige och utsatta områden, samt en ännu större skillnad vid nedbrytning på bakgrund, på 19 procentenheter där personer med utländsk bakgrund i större utsträckning använder biblioteket för studier eller arbete

Sammantaget visar tabell 2.2.5 att behovet och intresset av att besöka biblioteken är bredare och mer mångfacetterat i utsatta områden än i övriga Sverige. Förutom att vara en plats för läsning och boklån fungerar biblioteket här också som en viktig möjliggörare för digital delaktighet, studier, programverksamhet och social samvaro – särskilt för personer med utländsk bakgrund.

Vissa skillnader framkommer även när vi bryter ned resultaten på ålder (se bilaga 2). De aktiviteter att ägna sig åt på biblioteken, som visade sig vara mest utbredda bland boende i utsatta områden, är som vanligast bland 18–29 åringar. Detta gäller för 18–29 åringar både i utsatta områden och i övriga Sverige. På motsatt vis är det vanligare bland äldre (65+ år) att besöka biblioteken för att läsa tryckta medier.

TABELL 2.2.5

Vad gör du vanligtvis på biblioteket? (%)

	Utsatta områden			
	Övriga Sverige	Utsatta områden	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Läser och lånar böcker	93	90	89	90
Läser tryckta medier	21	19	23	18
Studerar eller jobbar	20	32	21	40
Använder dator, skrivare eller kopiator	19	39	27	48
Träffar vänner och familj	12	19	10	25
Deltar i programaktiviteter för vuxna (t ex språkcafé, författarsamtal, läsecirklar)	11	13	9	15
Deltar i programaktiviteter för barn och familjer (t ex sagostund, teater, familjeträffar)	8	14	8	18
Hänger (ingen speciell aktivitet)	8	14	12	16
Får hjälp med frågor om IT	2	6	2	8
<i>Antal svar</i>	335	396	164	219

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan ställdes enbart till de som angett att de deltagit i kultur på ett bibliotek och löd: "Vad gör du vanligtvis på biblioteket?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervälsfråga där respondenterna fick möjlighet att välja alla de alternativ de ansåg relevanta.

2.3 Sammanfattning: Deltagande i kulturaktiviteter

Deltagandet i kulturaktiviteter varierar tydligt beroende på bostadsområde, åldersgrupper och bakgrund. Boende i övriga Sverige deltar i högre utsträckning i kulturaktiviteter så som scenkonst, museer och bio, medan invånare i utsatta områden i högre grad engagerar sig i kulturaktiviteter som dans, religiösa ceremonier och studiecirklar. Unga är generellt mest aktiva, särskilt på digitala plattformar och i aktiviteter som innebär eget skapande, medan

äldre – särskilt i utsatta områden – uppvisar ett lägre kulturdeltagande. Även könsskillnader förekommer, där kvinnor i högre grad ägnar sig åt eget skapande. Platser för kulturdeltagande skiljer sig också – hemmet och digitala tjänster dominerar, men äldre i utsatta områden deltar mindre via dessa kanaler och använder i stället bibliotek och föreningslokaler i högre grad. Dessa mönster visar att kulturvanor påverkas av tillgång, ålder, kön och bakgrund.

3. Bemötande

3.1 Inledning

Hur människor upplever bemötandet i samband med kulturaktiviteter kan påverka hur välkomnande och tillgängliga de upplever att aktiviteten är. I utsatta områden, där invånarna ofta har erfarenheter av att stå utanför andra samhällsarenor, kan bemötandet få en

särskilt stor betydelse. Detta avsnitt undersöker respondenternas erfarenhet av att någon gång ha blivit illa bemötta när de deltagit i kulturaktiviteter, samt hur dessa situationer har upplevts.

3.2 Resultat

Som en uppföljning till frågan om var människor tar del av kultur (se tabell 2.2.3), visar tabell 3.2.1 hur stor andel som någon gång känt sig illa bemötta i samband med att de besökt specifika kulturmiljöer. Det är viktigt att understryka att denna fråga endast ställts till personer som faktiskt uppgett att de besökt de aktuella platserna för att delta i kulturaktiviteter.

Resultaten visar att boende i utsatta områden i högre grad har blivit illa bemötta oavsett vilken typ av kulturaktivitet det handlar om. Detta gäller särskilt för biobesök, där 8 procent i utsatta områden uppger att de känt sig illa bemötta, jämfört med 3 procent i övriga Sverige. Även vid studiecirklar/kursverksamhet (8 % vs. 3 %) och vid scenkonstföreställningar (7 % vs. 2 %) är skillnaderna tydliga.

Personer med utländsk bakgrund i utsatta områden uppger genomgående högre

nivåer av negativt bemötande än personer med svensk bakgrund, särskilt de som tagit del av scenkonstföreställningar (10 % vs. 3 %) och besök i föreningslokaler (12 % vs. 4 %). Även på platser som ofta betraktas som mer tillgängliga, på grund av att de oftast inte är associerade med kostnader – såsom bibliotek och studiecirklar, rapporterar personer med utländsk bakgrund något högre nivåer av dåligt bemötande.

Sammantaget visar tabell 3.2.1 att bland dem som besökt olika kulturmiljöer har negativt bemötande förekommit bland en större andel av personer boende i utsatta områden jämfört med övriga Sverige, särskilt bland personer med utländsk bakgrund. Upplevelsen av att inte vara välkommen kan bidra till att människor väljer bort vissa miljöer, vilket riskerar att förstärka redan existerande ojämlikheter i kulturdeltagandet.

TABELL 3.2.1

Har du någonsin känt dig illa bemött när du har deltagit i kulturaktiviteter? Andelen som svarat ja (%)

	Övriga Sverige	Utsatta områden	Utsatta områden	
			Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Besökt bibliotek	5	6	4	8
Besökt föreningslokal eller kulturcenter	5	9	4	12
Deltagit i studiecirkel/kursverksamhet	3	8	6	8
Gått på bio	3	8	8	6
Gått på museum eller konstupställning	2	4	1	6
Gått på scenkonstföreställning	2	7	3	10

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Har du någon gång känt dig illa bemött när du deltagit i, eller tagit del av dessa kulturaktiviteter?", med de kulturaktiviteter som följer av tabellen. Antalet svar skiljer sig per kulturaktiviteter där den aktivitet med lägst antal svar för övriga Sverige är "deltagit i studiecirkel/kursverksamhet" där n = 194, och för utsatta områden är lägst antal svar för "besökt föreningslokal eller kulturcenter" med n = 180.

Vid nedbrytning på ålder observeras överlag små skillnader sett till totalen. Dessa resultat presenteras i tabell 3.2.2 och visar att i övriga Sverige har unga (18–29 år) i högre utsträckning känt sig illa bemötta när de har deltagit i kulturaktiviteter i sam-

band med att de besökt ett bibliotek eller en föreningslokal. För boende i utsatta områden är det återigen bland de yngsta som en signifikant skillnad till totalen tydliggörs, närmare bestämt vad gäller besök av bibliotek.

TABELL 3.2.2

Har du någonsin känt dig illa bemött när du har deltagit i kulturaktiviteter? Andelen som svarat ja nedbrutet på ålder (%)

	Övriga Sverige					Utsatta områden				
	Samtliga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år	Samtliga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år
Besökt bibliotek	5	13	5	1	2	6	11	4	3	5
Besökt föreningslokal eller kulturcenter	5	19	4	3	3	9	13	13	3	2
Deltagit i studiecirkel/kursverksamhet	3	3	5	0	0	8	8	9	6	9
Gått på bio	3	3	4	1	4	8	10	9	4	3
Gått på museum eller konstupställning	2	3	2	1	1	4	5	4	3	2
Gått på scenkonstföreläsning	2	0	3	1	4	7	5	7	7	0

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Har du någon gång känt dig illa bemött när du deltagit i, eller tagit del av dessa kulturaktiviteter?", med de kulturaktiviteter som följer av tabellen. Antalet svar skiljer sig per kulturaktiviteter där den aktivitet med lägst antal svar för övriga Sverige är "deltagit i studiecirkel/kursverksamhet" där n = 194, och för utsatta områden är lägst antal svar för "besökt föreningslokal eller kulturcenter" med n = 180.

De respondenter i övriga Sverige och utsatta områden som svarat att de blivit illa bemötta vid deltagande i någon av ovan kulturaktiviteter fick därtill möjlighet att beskriva i text någon av dessa situationer.

Bland svarande i övriga Sverige beskriver flera att de blivit otrevligt bemötta av personal i samband med deltagande i en kulturaktivitet, ofta i form av bristande respekt eller nedlåtande ton. Därtill lyfter en del också ett dåligt bemötande från andra besökare vid deltagande. Några exempel är:

"Kasst bemötande av personal när frågor ställts" och "Otrevliga besökare på konsert som stör musiken".

I undersökningen riktad till boende i utsatta områden är svaren fler. Här framkommer upplevelser av diskriminering och särbehandling. Några representativa svar lyder:

"Har känt mig uttittad av andra för man bör en slöja samt att man är utländsk" och "Man förväntas kunna oskrivna regler när man är på ett nytt ställe, tex. teater för första gången."

3.3 Sammanfattning: Bemötande

Sammantaget visar resultaten i detta avsnitt att negativa erfarenheter av bemötande i samband med kulturaktiviteter är vanligare bland boende i utsatta områden än i övriga Sverige. Skillnaderna är särskilt tydliga vid besök på biografier, scenkonst och studiecirkel, men förekommer även i verksamheter som bibliotek och i föreningslokaler. Personer med utländsk bakgrund uppger genomgående högre nivåer av illa bemötande. Även yngre per-

soner, särskilt i utsatta områden, rapporterar i högre grad erfarenhet av negativt bemötande, vilket kan påverka deras framtida engagemang. Fritextsvaren förstärker bilden – där vissa respondenter beskriver känslor av diskriminering, särbehandling eller att inte känna sig välkomna. Dessa upplevelser riskerar att skapa avstånd till kulturlivet och bör ses som en viktig aspekt i arbetet för att öka inkludering och tillgänglighet.

4. Tillgänglighet och utbud

4.1 Inledning

För att kulturen ska kunna spela en meningsfull roll i människors liv krävs inte bara att aktiviteter finns, utan också att de upplevs som tillgängliga, relevanta och inkluderande, något som kan skilja sig beroende på var i landet man bor.

Detta kapitel beskriver hur tillgången till kul-

turaktiviteter uppfattas av olika grupper, hur människor får information om vad som händer och vilka språk de använder för att ta del av kultur. Det ger ett bredare perspektiv på de strukturella faktorer som möjliggör – eller försvårar – deltagande i kulturlivet. Kapitlet lägger grunden för den avslutande analysen om hinder och förbättringsåtgärder.

4.2 Resultat

Tabell 4.2.1 visar i vilken utsträckning invånarna uppfattar att utbudet av kulturaktiviteter är tillgängligt för olika grupper i samhället. Generellt ligger uppfattningarna i utsatta områden nära dem i övriga Sverige, men vissa mönster och avvikelser framträder, särskilt vid nedbrytning efter bakgrund.

Tillgången till kultur för barn (0–12 år) uppfattas som relativt god både i övriga Sverige (59 %) och i utsatta områden (58 %). Bland personer med utländsk bakgrund i utsatta områden är siffran signifikant högre (63 %) än genomsnittet för utsatta områden, vilket kan tyda på att kulturutbudet riktat till barn upplevs som mer tillgängligt i grupper där barnkultur kan spela en viktig roll för integration och delaktighet. Personer med svensk bakgrund i utsatta områden är däremot något mer kritiska här (51 %). För unga (13–25 år) ser resultaten snarlika ut som för

barn. Respondenter i utsatta områden med utländsk bakgrund instämmer i högre grad i påståendet att utbudet av kulturaktiviteter är tillgängligt för unga medan respondenter med svensk bakgrund i utsatta områden ställer sig mer kritiska.

När det gäller pensionärer uppfattas kulturutbudet som mer tillgängligt bland boende i övriga Sverige (65 %) än bland boende i utsatta områden (48 %). En viss skillnad gäller också för bedömningen av tillgänglighet för personer med utrikes bakgrund. I utsatta områden är det fler (48 %) som uppfattar kulturutbudet som tillgängligt för personer med utrikes bakgrund, jämfört med övriga Sverige (35 %). En möjlig anledning till denna skillnad kan vara att personer i utsatta områden i högre utsträckning kommer i kontakt med de typer av kulturaktiviteter som riktas till personer med utrikes bakgrund.

TABELL 4.2.1

I vilken utsträckning uppfattar du utbudet av kulturaktiviteter tillgängligt för följande grupper? Andelen som svarat i hög eller mycket hög utsträckning (%)

	Utsatta områden			
	Övriga Sverige	Utsatta områden	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Barn (0–12 år)	59	58	51	63
Unga (13–25 år)	56	55	47	61
Pensionärer	65	48	47	49
Personer med utrikesbakgrund	35	48	46	51

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "I vilken utsträckning uppfattar du att utbudet av kulturaktiviteter är tillgängligt för följande grupper i området där du bor?", med de grupper som följer av tabellen. Antalet svar skiljer sig per undersökt grupp där antalet svar är lägst för frågan om personer med utländsk bakgrund, samt unga (13–25 år) för respondenter med svensk bakgrund där n = 436.

För att ta analysen vidare kan resultaten också brytas ned utifrån om respondenter har hemmavarande barn. Detta är relevant eftersom föräldrar kan förväntas ha bättre insyn i och behov av kulturutbud riktat till barn och unga, och deras uppfattningar ger därför viktig information om hur väl kulturaktiviteter upplevs möta familjers behov. Resultaten för frågan om tillgänglighet nedbrutet på huruvida man har hemmavarande barn presenteras i tabell 4.2.2.

Resultaten visar att personer med barn under 18 år i hushållet oftare uppfattar att kulturutbudet för barn (0–12 år) och unga (13–25 år) är tillgängligt. Exempelvis anser 66 procent av föräldrar i utsatta områden med barn under 18 att utbudet för barn är tillgängligt, jämfört med 53 procent bland dem utan barn. Motsvarande skillnad finns även i övriga Sverige (75 % jämfört med 52 %).

TABELL 4.2.2

I vilken utsträckning uppfattar du utbudet av kulturaktiviteter tillgängligt för följande grupper? Andelen som svarat i hög eller mycket hög utsträckning nedbrutet på frågan om hemmavarande barn (%)

	Övriga Sverige				Utsatta områden			
	Samtliga	Nej	Ja, över 18 år	Ja, under 18 år	Samtliga	Nej	Ja, över 18 år	Ja, under 18 år
Barn (0–12 år)	59	52	65	75	58	53	59	66
Unga (13–25 år)	56	54	60	61	55	52	59	60
Pensionärer	65	66	69	61	48	51	46	42
Personer med utrikesbakgrund	35	34	38	37	48	49	45	46

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "I vilken utsträckning uppfattar du att utbudet av kulturaktiviteter är tillgängligt för följande grupper i området där du bor?", med de grupper som följer av tabellen. Antalet svar skiljer sig per undersökt grupp där antalet svar är lägst för frågan om personer med utländsk bakgrund, samt unga (13–25 år) för respondenter med svensk bakgrund där n = 436.

Som en del av tillgänglighetsfrågorna undersöktes även hur människor får information om kulturaktiviteter. Tillgång till information är en grundläggande förutsättning för att kunna ta del av kulturutbudet, och olika grupper kan nås på olika sätt beroende på språkliga, sociala och tekniska faktorer. Tabell 4.2.3 visar vilka informationsvägar som används mest frekvent, och resultaten belyser både gemensamma mönster och skillnader mellan olika grupper.

Sociala medier är den mest använda informationskällan i samtliga grupper, med mycket höga nivåer både i övriga Sverige (82 %) och i utsatta områden (78 %). Användningen är jämnt fördelad inom utsatta områden vid uppdelning på bakgrund. Det tyder på att digitala plattformar har en bred räckvidd oberoende av bostadsområde eller bakgrund.

En tydlig skillnad syns däremot för tidningar, som nämnts av 38 procent i övriga Sverige men endast 27 procent i utsatta områden. Personer med utländsk bakgrund är särskilt underrepresenterade i denna kanal (23 %), vilket kan tyda på språkbarriärer, lägre tillgång eller annan mediekonsumtion.

TV används i högre grad av personer med utländsk bakgrund (27 %) i utsatta områden, vilket tyder på att traditionella massmedier fortfarande spelar en viss roll i grupper med annan språklig eller kulturell medieprofil.

Sammantaget visar tabell 4.2.3 att även om sociala medier dominerar, finns viktiga skillnader mellan hur olika grupper nås av kulturinformation vilket bör tas i beaktning när information om kulturaktiviteter kommuniceras ut.

TABELL 4.2.3

Hur får du oftast veta om kulturaktiviteter? (%)

	Övriga Sverige	Utsatta områden	Utsatta områden	
			Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Via sociala medier	82	78	79	79
Via vänner och familj	64	58	57	60
Via affischer, anslagstavlor eller reklam	51	50	55	48
Via tidningar	38	27	35	23
Via TV	22	24	20	27
Via radio	16	13	12	14
Annat, nämligen:	3	3	3	3
Tar inte del av information om kulturaktiviteter	2	3	4	2
Vet ej	1	2	2	2
Antal svar	1 070	1 117	445	625

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Hur får du ofta veta om kulturaktiviteter (t ex konserter, teater, bio, festivaler, muséer)?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervalsfråga där respondenterna fick ange alla de svarsalternativ de ansåg relevanta.

I förlängningen av frågan om hur människor får information om kulturaktiviteter är det också relevant att undersöka på vilka språk man tar del av kultur. Språket är inte bara ett praktiskt verktyg för tillgång till information, utan också en nyckel till förståelse, identifikation och delaktighet.

Tabell 4.2.4 visar att svenska är det dominerande språket som respondenterna tar del av kultur på i alla grupper, men att användningen varierar mellan 98 procent i övriga Sverige och 87 procent i utsatta områden. Bland personer med utländsk bakgrund i utsatta områden är andelen som tar del av kultur på svenska lägre (78 %), vilket är en signifikant skillnad jämfört med övriga grupper.

Samtidigt ser vi att modersmål eller föräldrars modersmål (om annat än svenska) spelar en betydligt större roll i utsatta områden än i övriga Sverige. Exempelvis uppgår 34 procent i utsatta områden att de tar del av kultur på sitt modersmål

(annat än svenska), jämfört med endast 7 procent i övriga Sverige. Skillnaden är särskilt stor bland personer med utländsk bakgrund i jämförelse med svensk i utsatta områden, där hela 52 procent kontra 2 procent använder sitt modersmål, om annat än svenska, för att ta del av kultur.

Användning av andra språk än de ovan nämnda (t.ex. engelska eller arabiska) är något vanligare i övriga Sverige (29 %) än i utsatta områden (24 %), men det är inom utsatta områden med svensk bakgrund som denna kategori är mest utbredd (34 %).

Sammantaget, ger tabell 4.2.4 anledning att fundera över språkets betydelse för kulturens tillgänglighet. Givet att många tar del av kultur på flera språk riskerar ett enspråkigt utbud att exkludera delar av befolkningen, särskilt i områden med stor språklig mångfald. Samtidigt visar resultaten att många tar del av kultur på flera språk parallellt.

TABELL 4.2.4

På vilka språk tar du del av kultur? (%)

	Övriga Sverige	Utsatta områden	Utsatta områden	
			Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Svenska	98	87	98	78
Mitt modersmål (om annat än svenska)	7	34	2	58
Mina föräldrars modersmål (om andra än svenska)	3	10	8	16
Ett annat språk än ovanstående, nämligen:	29	24	34	18
Vet ej/Osäker	1	2	1	2
Antal svar	1 063	1 119	445	625

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "På vilka språk tar du del av kultur?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervalsfråga där respondenterna fick ange alla de svarsalternativ de ansåg relevanta.

Vissa åldersrelaterade skillnader går att observera genom tabell 4.2.5. I övriga Sverige är det främst bland yngre respondenter som annat språk än svenska nämns. Liknande resultat observeras för boende i utsatta områden där föräldrars modersmål och annat språk än ovanstående är betyd-

ligt vanligare bland 18–29 åringar i jämförelse med äldre respondenter. I en majoritet av fallen hänvisar ”ett annat språk än ovanstående” till engelska som är specifikt vanligt bland 18–29 åringar och 30–49 åringar.

TABELL 4.2.5

På vilka språk tar du del av kultur? Nedbrutet på ålder (%)

	Övriga Sverige					Utsatta områden				
	Samtliga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år	Samtliga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år
Svenska	98	97	98	99	99	87	85	85	86	91
Mitt modersmål (om annat än svenska)	7	11	9	5	3	34	37	38	37	16
Mina föräldrars modersmål (om andra än svenska)	3	8	3	2	1	10	18	8	11	5
Ett annat språk än ovanstående, nämligen:	29	37	39	23	17	24	31	28	19	16
Vet ej/Osäker	1	1	0	0	1	2	2	1	3	2
<i>Antal svar</i>	<i>1 063</i>	<i>191</i>	<i>357</i>	<i>249</i>	<i>238</i>	<i>1 119</i>	<i>219</i>	<i>469</i>	<i>227</i>	<i>165</i>

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: ”På vilka språk tar du del av kultur?”, med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervalsfråga där respondenterna fick ange alla de svarsalternativ de ansåg relevanta.

4.3 Sammanfattning: Tillgång och utbud

Avsnittet om tillgång och utbud visar att kulturens räckvidd påverkas av hur den kommuniceras, av vem den upplevs vara tillgänglig och på vilket språk den erbjuds. Sociala medier dominerar som informationskälla, men skillnader i medievanor gör att vissa grupper – särskilt personer med utländsk bakgrund i utsatta områden – riskerar att inte nås av information. Samtidigt

visar resultaten också att många tar del av kultur på flera språk.

Mot denna bakgrund redovisas i nästa avsnitt vilka hinder som människor själva upplever. Det är först när tillgång kombineras med möjlighet att faktiskt delta som kulturens fulla potential kan realiseras.

5. Motivation och hinder

5.1 Inledning

Viljan att delta i kulturaktiviteter påverkas av både personliga drivkrafter och yttre omständigheter. För många är kultur en källa till lärande, gemenskap eller inspiration. Samtidigt kan det finnas hinder som gör deltagandet svårt – till exempel ekonomiska begränsningar, brist på tid, otillräcklig information eller en känsla av att kulturen inte speglar ens egna erfarenheter.

Detta avslutande avsnitt fokuserar på vad

respondenterna värdesätter i kulturaktiviteter, vilka hinder de möter och vad som skulle kunna underlätta deras deltagande. Här analyseras också respondenternas syn på kulturens betydelse i livet samt deras förslag på åtgärder för att öka deltagandet i kulturlivet. Genom att avsluta rapporten med dessa frågor lyfts invånarnas egna perspektiv på lösningar och framtid, vilket ger ett konkret underlag för utvecklingsinsatser inom kulturverksamheten.

5.2 Resultat

Vad människor värderar i kulturupplevelser skiljer sig åt mellan olika grupper, vilket framgår tydligt i tabell 5.2.1. Medan underhållning och lärande är viktigt för många, pekar resultaten också på hur behov av tillhörighet och igenkänning varierar beroende på bakgrund.

Att kultur ska vara underhållande är den allra vanligaste prioriteringen i övriga Sverige (86 %) och i utsatta områden, dock betydligt färre i utsatta områden håller med (74 %). Denna skillnad drivs särskilt av personer med utländsk bakgrund, där endast 71 procent lyfter fram underhållning som viktigt. Samtidigt är det vanligare att personer med utländsk bakgrund i utsatta områ-

den värdesätter tillhörighet (43 %) och representation (25 %), alltså att känna sig som en del av en gemenskap och att känna igen sig i kulturuttrycken.

Sammantaget visar tabell 5.2.1 att respondenterna tycker fler olika saker är viktigt när de tar del av kulturaktiviteter. Underhållning, att det är roligt, är det vanligaste svaret i alla grupper. Följt av "bildande, att jag lär mig något" och "inspirerande – att jag får nya perspektiv". För personer i utsatta områden är svarsalternativen "tillhörighet, att jag känner mig som del av en gemenskap", (37 %) och "representation, att jag känner igen mig" (22 %) viktigare än för boende i övriga Sverige.

TABELL 5.2.1

Vad är viktig för dig när du tar del av kulturaktiviteter? (%)

	Övriga Sverige	Utsatta områden	Utsatta områden	
			Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Underhållande (att det är roligt)	86	74	83	71
Bildande (att jag lär mig något)	62	62	63	63
Inspirerande (att jag får nya perspektiv)	61	56	61	54
Gemenskap (att jag gör något med andra)	58	54	54	56
Tillhörighet (att jag känner mig som en del av en gemenskap)	33	37	30	43
Representation (att jag känner igen mig)	15	22	17	25
Vet ej/Osäker	4	5	5	5
Annat, nämligen:	1	2	2	1
<i>Antal svar</i>	1 066	1 114	444	622

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Vad är viktigt för dig när du tar del av kultur eller deltar i kulturaktiviteter?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervalsfråga där respondenterna fick ange alla de svarsalternativ de ansåg relevanta.

Vid nedbrytning på ålder framkommer skillnader för vissa av svarsalternativen. Bland annat ser vi att underhållning är viktigare för yngre respondenter i övriga Sverige än för

äldre. För boende i utsatta områden ser vi viss åldersskillnad vad gäller representation vilket framkommer som något mindre viktigt för äldre respondenter i dessa områden.

TABELL 5.2.2

Vad är viktig för dig när du tar del av kulturaktiviteter?
Nedbrutet på ålder (%)

	Övriga Sverige					Utsatta områden				
	Samtliga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år	Samtliga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år
Underhållande (att det är roligt)	86	92	92	88	75	74	76	77	72	72
Bildande (att jag lär mig något)	62	60	61	63	64	62	61	68	57	57
Gemenskap (att jag gör något med andra)	58	61	59	54	59	54	58	55	52	51
Tillhörighet (att jag känner mig som en del av en gemenskap)	33	40	28	29	38	37	35	39	36	33
Representation (att jag känner igen mig)	15	21	15	11	12	22	25	25	15	16
Inspirerande (att jag får nya perspektiv)	61	58	65	63	59	56	54	59	52	55
Annat, nämligen:	1	1	2	0	1	2	1	2	2	2
Vet ej/Osäker	4	3	1	4	5	5	5	3	7	8
<i>Antal svar</i>	1 066	191	358	249	240	1 114	220	466	225	163

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Vad är viktigt för dig när du tar del av kultur eller deltar i kulturaktiviteter?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervalsfråga där respondenterna fick ange alla de svarsalternativ de ansåg relevanta.

För att förstå vad som driver eller begränsar människors kulturdeltagande är det viktigt att också fånga deras attityder, värderingar och upplevda möjligheter. Tabell 5.2.3 visar hur invånare i olika grupper ställer sig till kulturens betydelse, sin egen delaktighet och eventuella hinder – och resultaten pekar på ett tydligt engagemang men också på ojämlika villkor.

Viljan att ägna mer tid åt kulturaktiviteter är utbredd i hela befolkningen, men allra starkast bland personer med utländsk bakgrund i utsatta områden (78 %). Här finns alltså en stark efterfrågan som inte fullt ut speglas i det faktiska deltagandet, vilket också syns i tabellen.

Nöjdheten med det lokala kulturutbudet är däremot signifikant lägre i utsatta områden (58 %) än i övriga Sverige (66 %), och detta gäller oavsett bakgrund. Den lägre nöjdheten med kulturutbudet, i kombination med en önskan om att delta mer i kulturaktiviteter, tyder på att många respondenter i utsatta områden upplever att det lokala utbudet inte fullt ut motsvarar deras behov eller intressen. Detta kan till viss del tänkas förklara det över lag lägre deltagandet i kulturaktiviteter som observerades i det första avsnittet om deltagande. Tabell 5.2.3 tyder på att det lägre deltagandet, i stället för brist på vilja, snarare kan bero på en brist i utbudet i utsatta områden. Hela 82 procent av personer med utländsk bakgrund i utsatta områden anser att kultur är en viktig del av deras liv, jämfört med 73 procent i övriga Sverige.

Resultaten och diskussionen här går hand i hand med frågan om vad man tycker är viktigt när man tar del av kulturaktiviteter där tillhörighet och representation nämndes betydligt mer frekvent av boende i utsatta områden, och framför allt bland personer med utländsk bakgrund.

Vidare, ett särskilt intressant resultat rör synen på lika möjligheter att skapa kultur och konst. I övriga Sverige är det endast 46 procent som håller med, men i utsatta områden är siffran signifikant högre (56 %). Bland personer med utländsk bakgrund når den 63 procent. Det kan tolkas som ett uttryck för en högre tilltro till det egna handlingsutrymmet, eller en bredare förståelse av skapande som inte är beroende av institutionella ramar.

Samtidigt synliggör tabellen en viktig barriär: känslan av att vara hindrad från att delta. Den är påtagligt vanligare i utsatta områden (31 %) än i övriga Sverige (21 %), och särskilt utbredd bland personer med utländsk bakgrund (39 %). Detta tyder återigen på att det fortfarande finns konkreta hinder som begränsar möjligheten till deltagande, trots stort intresse.

Tillsammans visar resultaten i tabell 5.2.3 att många – särskilt i utsatta områden – både värdesätter kultur högt och vill delta mer, men att de upplever att detta inte alltid är möjligt. Att minska dessa hinder kräver inte bara ökat utbud, utan också åtgärder som stärker tillgänglighet, representation och social inkludering- faktorer som även framkom i tabell 5.2.2 som extra viktiga för personer med utländsk bakgrund.

TABELL 5.2.3

Hur väl instämmer du i följande påståenden?
Andelen som instämmer delvis eller helt (%)

	Övriga Sverige	Utsatta områden	Utsatta områden	
			Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Jag skulle vilja ägna mer tid åt kulturaktiviteter än vad jag gör idag	71	75	73	78
Jag är nöjd med utbudet av kultur där jag bor	66	58	57	59
Kultur är en viktig del av mitt liv	73	76	69	82
Alla i Sverige har lika möjligheter att skapa kultur och konst	46	56	47	63
Jag kan känna mig hindrad att delta i kulturaktiviteter	21	31	21	39

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Hur väl instämmer du i följande påståenden?", med de påståenden som följer av tabellen. Svarsalternativen löd "instämmer inte alls", "instämmer i låg grad", "instämmer i viss grad", "instämmer i hög grad" och "vet ej". I tabeller presenteras andelen som svarat att de instämmer i viss grad och i hög grad. Antalet svar varierar beroende på påståenden där antalet svar är lägst för övriga Sverige vad gäller påståendet om att man kan känna sig hindrad att delta i kulturaktiviteter där n = 1 049.

Andelen som instämmer i att de vill ägna mer tid åt kultur och att möjligheterna att skapa kultur är lika, är lägre för respondenter över 65 år i både övriga Sverige och i utsatta områden. I kontrast till detta instämmer fler

yngre, i övriga Sverige, att kultur är en viktig del av livet (80 %). Påståendet att alla i Sverige har lika möjligheter att skapa kultur och konst sticker även ut bland yngre, särskilt bland yngre i utsatta områden (63 %).

TABELL 5.3.4

Hur väl instämmer du i följande påståenden?
Andelen som instämmer delvis eller helt. Nedbrutet på ålder (%)

	Övriga Sverige					Utsatta områden				
	Samtliga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år	Samtliga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år
Jag skulle vilja ägna mer tid åt kulturaktiviteter än vad jag gör idag	71	70	77	75	63	75	79	78	73	64
Jag är nöjd med utbudet av kultur där jag bor	66	70	61	66	72	58	57	60	54	60
Kultur är en viktig del av mitt liv	73	80	71	72	74	76	77	79	71	69
Alla i Sverige har lika möjligheter att skapa kultur och konst	46	52	47	46	38	56	63	57	53	47
Jag kan känna mig hindrad att delta i kulturaktiviteter	21	21	22	19	19	31	34	37	24	20

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Hur väl instämmer du i följande påståenden?", med de påståenden som följer av tabellen. Svarsalternativen löd "instämmer inte alls", "instämmer i låg grad", "instämmer i viss grad", "instämmer i hög grad" och "vet ej". I tabeller presenteras andelen som svarat att de instämmer i viss grad och i hög grad. Antalet svar varierar beroende på påståenden där antalet svar är lägst för respondenter över 65 år i utsatta områden vad gäller påståendet om att man kan känna sig hindrad att delta i kulturaktiviteter där n = 155.

De respondenter som instämt delvis eller helt och hållet i påståendet att man kan känna sig hindrad att delta i kulturaktiviteter fick även en följdfråga om varför de kan känna sig hindrade. Resultaten för denna fråga presenteras i tabell 5.3.5 som visar att den vanligaste anledningen till att man kan känna sig hindrad är för att det är för dyrt att delta i kulturaktiviteter, en anledning som framför allt nämns av boende i övriga Sverige. Bland boende i utsatta områden, där hushållens ekonomiska marginaler generellt är sämre, anges ekonomin som hinder i något lägre utsträckning (47 % i övriga Sverige och 40 % i utsatta områden). Detta kan tyckas paradoxalt, men kan delvis förklaras av att andra hinder – såsom språkbarriärer och bristande information – får större utrymme i dessa gruppers svar. Vi vet även från tidigare resultat att boende i utsatta områden i lägre grad deltar i avgiftsbelagda kulturaktiviteter såsom bio, konserter och teater, och i högre grad tar del av kultur på platser som inte innebär någon kostnad – exempelvis bibliotek eller religiösa byggnader. Det är därför möjligt att kostnaden inte lika ofta upplevs som ett direkt hinder, eftersom deltagandet redan koncentreras till de miljöer där avgifter inte förekommer. Detta resonemang understryks ytterligare då tabell 5.3.5 visar att ekonomi som hinder främst nämns av boende i utsatta områden med svensk bakgrund – en grupp som i högre grad än personer med utländsk bakgrund i samma områden uppger att de tar del av kultur på avgifts-

belagda platser som biograf eller konserthall. Det tyder på att den ekonomiska tröskeln blir mer påtaglig för dem som tar del av sådana aktiviteter, medan de som redan huvudsakligen deltar i kostnadsfria sammanhang i mindre grad lyfter ekonomi som hinder.

Anledningar relaterat till tid (att inte ha tid och att tiderna då kulturaktiviteter utövas inte passar) är vanligt förekommande över grupperna. Över lag observeras få signifikanta skillnader mellan boende i övriga Sverige och utsatta områden, samt vid nedbrytning på bakgrund. Bland boende i övriga Sverige är det något vanligare att känna sig hindrad att delta i kulturaktiviteter för att man inte har någon att göra det tillsammans med, en skillnad på 9 procentenheter till boende i utsatta områden, samt att det är för dyrt (skillnad på 7 procentenheter).

Motsatsvis framkommer det något vanligare bland boende i utsatta områden att känna sig hindrade på grund av brist på kännedom kring vilka kulturaktiviteter som finns (16 %) och att man inte förstår språket (7 %). Detta ligger i linje med tidigare resultat som visade att personer med utländsk bakgrund i högre grad tar del av kultur på andra språk än svenska, och i mindre utsträckning nås av informationsvägar som tidningar och personliga nätverk. Sådana faktorer kan tillsammans bidra till att skapa distans till det offentliga kulturutbudet.

TABELL 5.3.5

Jag kan känna mig hindrad att delta i kulturaktiviteter eftersom... (%)

	Övriga Sverige	Utsatta områden	Utsatta områden	
			Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Det är för dyrt	47	40	59	32
Jag har inte tid	38	35	41	32
Tiderna passar inte mig	32	37	38	37
Aktiviteterna som intresserar mig finns inte där jag bor	32	28	31	27
Jag har inte någon att göra det tillsammans med (t ex vän/familjemedlem)	27	18	23	16
Jag har svårt att ta mig till och från aktiviteter	22	20	20	21
Min hälsa gör det svårt för mig att delta	11	13	22	9
Jag vet inte vilka kulturaktiviteter som finns	8	16	13	16
Jag känner mig inte hemma när jag deltar i kulturaktiviteter	7	8	8	8
Aktiviteterna har inte varit anpassade/tillgängliga för mig	6	7	7	7
Jag är inte intresserad av kultur	5	6	7	4
Jag har svårt att relatera till innehållet i kulturaktiviteter	5	6	4	7
Mina värderingar gör det svårt för mig att delta	3	5	5	5
Jag förstår inte språket	1	7	1	9
Partner/familjemedlem tillåter mig inte att delta	1	1	0	1
Annan anledning, nämligen:	5	4	1	4
Vet ej/Osäker	3	6	3	7
Antal svar	210	324	91	222

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Jag kan känna mig hindrad att delta i kulturaktiviteter eftersom...?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervalsfråga där respondenterna har fått ange alla de alternativ som de tycker är relevanta och denna har enbart ställts till de som på föregående svarat att de i viss eller hög grad instämmer i påståendet att de kan känna sig hindrade.

Åldersmässiga skillnader presenteras i tabellen nedan där vi kan se att anledningar i form av att inte ha tid samt att inte ha någon att göra det tillsammans med är speciellt utbredda inom gruppen 18–29 år i övriga Sverige. Här syns en tydlig skillnad till unga i utsatta områden då tid och umgänge inte lyfts fram som ett betydande hinder i jämförelse med övriga åldersgrupper i dessa områden. Två hinder för vilka vi däremot ser liknande ålderstrender inom båda undersökningar är att ha det svårt att ta sig till och från kulturak-

tiviteter, samt att hälsan försvårar deltagande, hinder som är vanligare bland respondenter över 65 år.

I bilagorna återfinns även en tabell med nedbrytning på kön (se bilaga 3) där det tydliggörs att skillnaderna mellan kvinnor och män vad gäller hinder är små. Det går att observera en viss skillnad mellan kvinnor och män i övriga Sverige vad gäller att det är för dyrt, där kvinnor har nämnt detta i högre utsträckning (58 % bland kvinnor och 32 % bland män).

TABELL 5.3.6

Jag kan känna mig hindrad att delta i kulturaktiviteter eftersom...
Nedbrutet på ålder (%)

	Övriga Sverige					Utsatta områden				
	Samt- liga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år	Samt- liga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år
Det är för dyrt	47	56	47	54	36	40	33	42	44	39
Jag har inte tid	38	61	48	33	8	35	37	41	29	6
Tiderna passar inte mig	32	43	34	33	21	37	36	38	40	32
Aktiviteterna som intresserar mig finns inte där jag bor	32	30	33	32	31	28	24	24	38	39
Jag har inte någon att göra det tillsammans med (t ex vän/familjemedlem)	27	44	24	22	25	18	17	19	19	10
Jag har svårt att ta mig till och från aktiviteter	22	17	16	22	39	20	14	19	19	42
Min hälsa gör det svårt för mig att delta	11	3	7	12	28	13	7	7	21	42
Jag vet inte vilka kulturaktiviteter som finns	8	7	12	5	7	16	19	18	8	6
Jag känner mig inte hemma när jag deltar i kulturaktiviteter	7	3	8	8	5	8	10	10	2	3
Aktiviteterna har inte varit anpassade/tillgängliga för mig	6	9	6	5	5	7	9	6	13	0
Jag är inte intresserad av kultur	5	0	3	8	10	6	9	4	0	0
Jag har svårt att relatera till innehållet i kulturaktiviteter	5	10	4	6	3	6	6	8	2	3
Mina värderingar gör det svårt för mig att delta	3	4	4	0	3	5	10	4	2	3
Jag förstår inte språket	1	0	3	2	0	7	6	8	8	0
Partner/familjemedlem tillåter mig inte att delta	1	0	2	0	3	1	1	1	0	0
Annan anledning, nämligen:	5	3	4	6	7	4	6	4	2	0
Vet ej/Osäker	3	4	3	4	2	6	10	4	0	16
<i>Antal svar</i>	<i>210</i>	<i>40</i>	<i>78</i>	<i>45</i>	<i>42</i>	<i>324</i>	<i>70</i>	<i>162</i>	<i>48</i>	<i>31</i>

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Jag kan känna mig hindrad att delta i kulturaktiviteter eftersom...?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervälsfråga där respondenterna har fått ange alla de alternativ som de tycker är relevanta och denna har enbart ställts till de som på föregående svarat att de i viss eller hög grad instämmer i påståendet att de kan känna sig hindrade.

Efter att ha undersökt vilka hinder människor upplever för att delta i kulturlivet, avslutas avsnittet med frågan om vilka åtgärder som kan göra det lättare att delta. Tabell 5.3.7 visar att både ekonomiska och strukturella faktorer spelar stor roll – och att förslag på lösningar varierar beroende på bakgrund och bostadsområde.

Lägre priser eller fri entré är det mest prioriterade förslaget i alla grupper (74 %), vilket tyder på att ekonomiska trösklar upplevs som ett gemensamt hinder. Det är dock signifikant vanligare bland boende i utsatta områden med svensk bakgrund i jämförelse med totalen. Detta kan möjligen kopplas till att personer med svensk bakgrund i dessa områden i högre grad än personer med utländsk bakgrund upplever att de deltar i kulturaktiviteter på platser som kräver inträde, såsom biografier, teatrar och konserthallar – och därmed också tydligare uppfattar kostnaden som ett hinder. Resonemanget följer den diskussion som framfördes vid frågan om hinder, i tabell 5.3.5. Personer med utländsk bakgrund, som i högre utsträckning tar del av kultur i kostnadsfria sammanhang som bibliotek eller religiösa byggnader, framhåller i stället oftare andra åtgärder, exem-

pelvis fler aktiviteter på andra språk än svenska (35 %) och ett mer internationellt kulturutbud (28 %). Tillsammans visar resultaten att även om ekonomin är en viktig fråga för alla, varierar behovet av åtgärder beroende på var och hur man deltar i kulturlivet – något som i sin tur påverkas av både bakgrund, tillgång och tidigare erfarenheter.

Förslag som närmare avstånd till kulturaktiviteter, en större mångfald av kulturuttryck och ett breddat utbud för olika åldersgrupper får genomgående något lägre stöd i utsatta områden jämfört med övriga Sverige samt bland personer med utländsk bakgrund.

Sammantaget visar tabell 5.3.7 att pris, språk och representation är centrala nycklar för att skapa ett mer inkluderande kulturliv – men att behovet av dessa åtgärder varierar beroende på deltagandemönster och bakgrund. Medan lägre kostnader främst efterfrågas av dem som redan deltar i avgiftsbelagda aktiviteter, lyfter andra grupper – särskilt personer med utländsk bakgrund i utsatta områden – i högre grad fram vikten av språklig tillgänglighet och kulturell igenkänning.

TABELL 5.3.7

Vilka tre åtgärder tror du är viktigast för att uppmuntra fler att ta del av kulturaktiviteter? (%)

	Övriga Sverige	Utsatta områden	Utsatta områden	
			Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Lägre priser eller fri entré	74	74	78	73
Breddat utbud för olika åldersgrupper	47	38	43	35
Närmare avstånd till kulturaktiviteter och evenemang	33	24	30	22
En större mångfald av kulturaktiviteter	26	22	24	22
Ett mer internationellt utbud av kultur	18	23	16	28
Kulturaktiviteter på fler språk än svenska	13	27	17	35
Mer interaktiva aktiviteter	9	14	11	17
Annat, nämligen:	2	2	4	1
Vet ej/Osäker	8	7	9	6
<i>Antal svar</i>	<i>1 065</i>	<i>1 115</i>	<i>444</i>	<i>623</i>

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Vilka tre åtgärder tror du är viktigast för att uppmuntra fler att ta del av kulturaktiviteter?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervälsfråga där respondenterna har fått ange tre alternativ.

5.3 Sammanfattning: Motivation och hinder

Sammantaget visar resultaten i detta avsnitt att intresset för att delta i kulturlivet är stort – inte minst bland unga och personer med utländsk bakgrund i utsatta områden. Samtidigt framkommer flera faktorer som begränsar deltagandet, där brist på relevans, språkbarriärer, otillräcklig information och ekonomiska hinder utgör återkommande teman. Att ekonomiska begränsningar inte lyfts fram lika frekvent bland boende i utsatta områden, trots kända skillnader i ekonomiska förutsättningar, tyder på att deltagandet ofta redan är koncentrerat till sammanhang som är kostnadsfria. I dessa grupper framträder därför andra behov tydligare, som tillgång till information på flera

språk, kulturaktiviteter som speglar egna erfarenheter samt en ökad känsla av tillhörighet och igenkänning. Det visar att inkludering i kulturlivet handlar om mer än fysisk närhet – det handlar också om att känna sig hemma i innehållet, språket och sammanhanget. Avslutningsvis efterfrågar respondenterna åtgärder som på olika sätt speglar dessa behov – där lägre priser, fler språk och ett mer varierat, inkluderande utbud framstår som särskilt viktiga. Tillsammans ger resultaten ett konkret och nyanserat underlag för hur ett mer jämlikt kulturliv kan främjas – ett kulturliv som bygger på invånarnas egna erfarenheter, drivkrafter och vardagliga villkor.

6. Slutsatser

Denna rapport har undersökt kulturvanor, tillgång, bemötande och hinder för deltagande bland boende i utsatta områden jämfört med boende i övriga Sverige. Genom analysen framträder en komplex och nyanserad bild av kulturlivet i utsatta områden jämfört med övriga Sverige – en bild som sällan fångats upp i tidigare studier.

Rapportens resultat visar tydligt att deltagandet i kulturaktiviteter är lägre i utsatta områden jämfört med övriga Sverige, särskilt vad gäller aktiviteter som kräver betalning såsom scenkonst, museibesök och biobesök. Samtidigt visar resultaten att engagemanget för kultur är stort, särskilt bland unga och personer med utländsk bakgrund, och att vissa aktiviteter – såsom dans, religiösa ceremonier och studiecirklar – är vanligare i dessa områden. Även platser för kulturdeltagande skiljer sig åt: hemmet, biblioteket och religiösa miljöer spelar en mer central roll i utsatta områden än exempelvis teatersalonger eller betalda digitala plattformar.

Det framkommer också att ekonomiska begränsningar har betydelse för deltagande, men uttrycks inte lika tydligt bland boende i utsatta områden med utländsk bakgrund, som bland boende i övriga Sve-

rige eller bland boende i utsatta områden med svensk bakgrund. Det kan hänga samman med att många i utsatta områden redan söker sig till kulturaktiviteter som inte innebär någon kostnad vilket gör att ekonomin inte alltid artikuleras som ett hinder, trots att den i praktiken formar deltagandet. I stället framträder andra trösklar, som otillräcklig information eller avsaknad av kulturuttryck som speglar egna erfarenheter, som mer påtagliga. Dessa mönster syns också i vilka åtgärder som efterfrågas: lägre priser är viktigast för vissa grupper, medan andra i högre grad lyfter behovet av kultur på fler språk eller ett mer inkluderande och varierat innehåll.

En viktig slutsats är att lägre deltagande i många fall inte bör tolkas som ett uttryck för ointresse. Många, särskilt i utsatta områden, uttrycker en stark vilja att delta mer, men möter hinder i form av utbud, språkbarriärer, otillräcklig information eller negativa erfarenheter av bemötande. Resultaten pekar således snarare på att det är tillgången – inte viljan – som många gånger begränsar deltagandet. Särskilt personer med utländsk bakgrund lyfter fram behovet av kultur på fler språk, ökad representation och aktiviteter som i större utsträckning speglar deras erfarenheter och vardag.

06

Metod- beskrivning

Undersökningens primära målpopulation är boende i Sveriges samtliga av Polismyndigheten definierade risk-, utsatta och särskilt utsatta områden. Ett slumpmässigt urval drogs bland 6 659 personer folkbokförda i Sveriges utsatta områden (inklusive riskområden, utsatta områden och särskilt utsatta områden). Undersökningens sekundära målpopulation är boende i Sverige exklusive utsatta områden där ett slumpmässigt urval på 3 795 personer drogs.

Respondenterna för respektive undersökning kontaktades via en postal inbjudan till folkbokföringsadressen, med påminnelser via SMS och digital post (Kivra). Totalt samlades 2 202 svar in, varav 1 127 från boende i utsatta områden. Detta motsvarar en svarsfrekvens på 17 procent för utsatta områden och en svarsfrekvens på 28 procent för övriga Sverige. Fältperioden pågick mellan 26 mars och 4 maj 2025.

En svarsfrekvens på 17 procent innebär vissa metodologiska utmaningar, då ett lågt deltagande kan öka risken för snedvridning i resultaten och försvåra generalisering till hela målgruppen. Samtidigt vet vi att målgruppen – boende i utsatta områden – är svår att nå i surveyundersökningar, och i det sammanhanget framstår 17 procent som en relativt hög svarsfrekvens jämfört med liknande studier. Dessutom har andelen svarande med utländsk bakgrund i årets undersökning riktat till utsatta områden hamnat på 59 procent, vilket innebär en förbättrad representation av en grupp som annars ofta är underrepresenterad. Detta tydliggörs ytterligare om vi ser till andelen med utländsk

bakgrund inom undersökningen till övriga Sverige, vilken ligger på 13 procent. Trots den relativt låga svarsfrekvensen bedöms resultaten därför ge ett värdefullt och tillförlitligt kunskapsunderlag om kulturvanor i utsatta områden.

Resultaten för övriga Sverige har viktats mot ålder och kön. Viktade resultat används för att justera för eventuella snedvridningar i urvalet, så att resultaten bättre speglar den faktiska sammansättningen i populationen.

Vi vet från tidigare undersökningar att det finns skillnader i invånarnas kulturvanor. Bland annat har det framkommit genom Kulturanalys rapport "Kulturvanor 2023" att kvinnor är mer kulturellt aktiva än män och de flesta kulturaktiviteterna är vanligast bland personer med hög utbildning. Resultaten från denna rapport är blandade avseende sambanden mellan hushållsinkomst och invånarnas kulturaktiviteter, men flera aktiviteter är vanligast bland personer som bor i hushåll med hög inkomst. Några kulturaktiviteter är åldersövergripande, men yngre förefaller vara mest kulturellt aktiva och personer över 65 år ägnar sig i mindre utsträckning åt kultur. I ljuset av dessa resultat blir det särskilt intressant att fokusera på utsatta områden som ofta hamnar i skymundan i nationella analyser. I dessa områden vet vi att hushållens inkomster generellt är lägre och att utbildningsnivån ofta är lägre än genomsnittet. Detta tillför ett viktigt perspektiv till bilden av invånarnas kulturvanor, då det ger en djupare förståelse för de strukturella förutsättningar som kan påverka kulturengagemanget.

Fakta: 59 utsatta områden

De utsatta områdena definieras av Polismyndigheten och är indelade i olika grader av utsatthet: utsatta områden, riskområden, och särskilt utsatta områden.¹ Ett utsatt område är enligt Polismyndigheten ett geografiskt avgränsat område där kriminella har en påverkan på lokalsamhället i olika grader. Områdena har

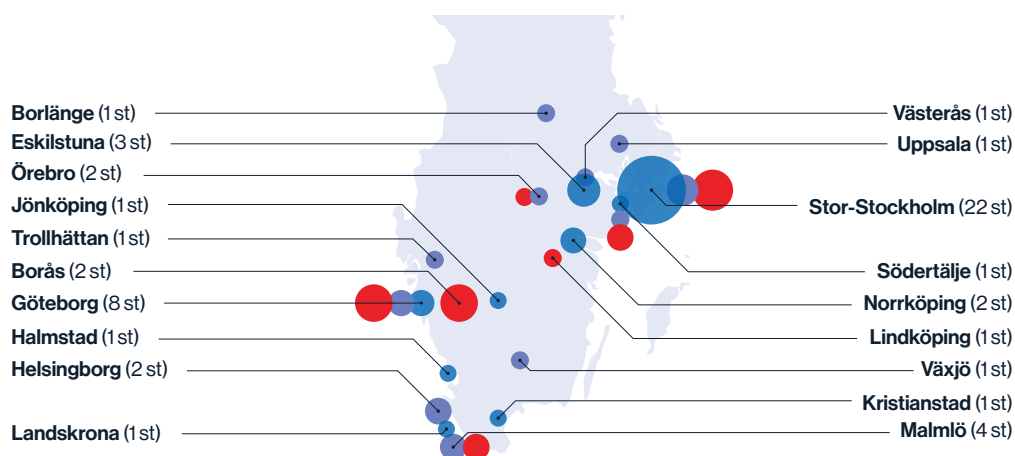
även en låg socioekonomisk status och är hem till ca 570 000 svenskar, många med utländsk bakgrund. Två av tre invånare har ännu inte fyllt 45 år.² Den 1 december 2023 uppdaterades listan och fyra nya områden har tillkommit, medan sex områden inte längre bedöms som utsatta jämfört med 2021.

Utsatta områden

Polisens 59 utsatta områden 2023

- Utsatta områden (27 st)
- Riskområden (15 st)
- Särskilt utsatta områden (17 st)

Källa: Polisen

27 utsatta områden:

Gamlegården, Kristianstad. Grantorps/Visättra, Huddinge. Råslätt, Jönköping. Skiftinge, Eskilstuna. Vårby, Huddinge. Årby, Eskilstuna. Andersberg, Halmstad. Brandbergen, Haninge. Bredäng, Stockholm. Bäckby, Västerås. Finnsta, Järfälla. Fisksätra, Nacka. Fröslunda, Eskilstuna. Gårdsten, Göteborg. Hagsätra/Rågsved, Stockholm. Hisings Backa, Göteborg. Hässelby/Vällingby, Stockholm. Karlslund, Landskrona. Navestad, Norrköping. Saltskog, Södertälje. Sångvägen, Järfälla. Hagalund, Solna. Hageby, Norrköping. Jordbro, Haninge. Skogås, Huddinge. Storvreten, Botkyrka. Vårberg, Stockholm.

15 riskområden:

Biskopsgården, Göteborg. Dalhem/Drottninghög/Fredriksdal, Helsingborg. Gottsunda, Uppsala. Kronogården/Lextorp/Sylte, Trollhättan. Oxhagen/Varberga, Örebro. Södra Sofielund (Seved), Malmö. Söder, Helsingborg. Tjärna Ängar, Borlänge. Araby, Växjö. Fornhöjden, Södertälje. Holma/Kroksbäck/Bellevuegården, Malmö. Rissne/Hallonbergen, Solna. Valsta, Sigtuna. Tynnered/Grevgården/Opaltorget, Göteborg. Tureberg, Sollentuna.

17 särskilt utsatta områden:

Rinkeby/Tensta, Stockholm. Hjällbo, Göteborg. Husby, Stockholm. Alby, Botkyrka. Bergsjön, Göteborg. Halunda/Norsborg, Botkyrka. Hammar-kullen, Göteborg. Hovsjö, Södertälje. Lövgärdet, Göteborg. Norrby, Borås. Nydala/Hermosdal/Lindängen, Malmö. Ronna/Geneta/Lina, Södertälje. Skäggetorp, Linköping. Vivalla, Örebro. Fittja, Botkyrka. Hässleholmen/Hulta, Borås. Rosengård, Malmö.

¹ Källa: Polismyndigheten. Grafik: Anders Humlebo /TT.

² Källa: Järvaveckan Research: en rapport om Sveriges 61 utsatta områden

07

Kontakt- uppgifter

Ahmed Abdirahman

VD och grundare,
Stiftelsen Järvaveckan

ahmed.abdirahman@jarvaveckan.se
+46 (0)73 907 75 09

Kajsa Ravin

Generaldirektör,
Kulturrådet

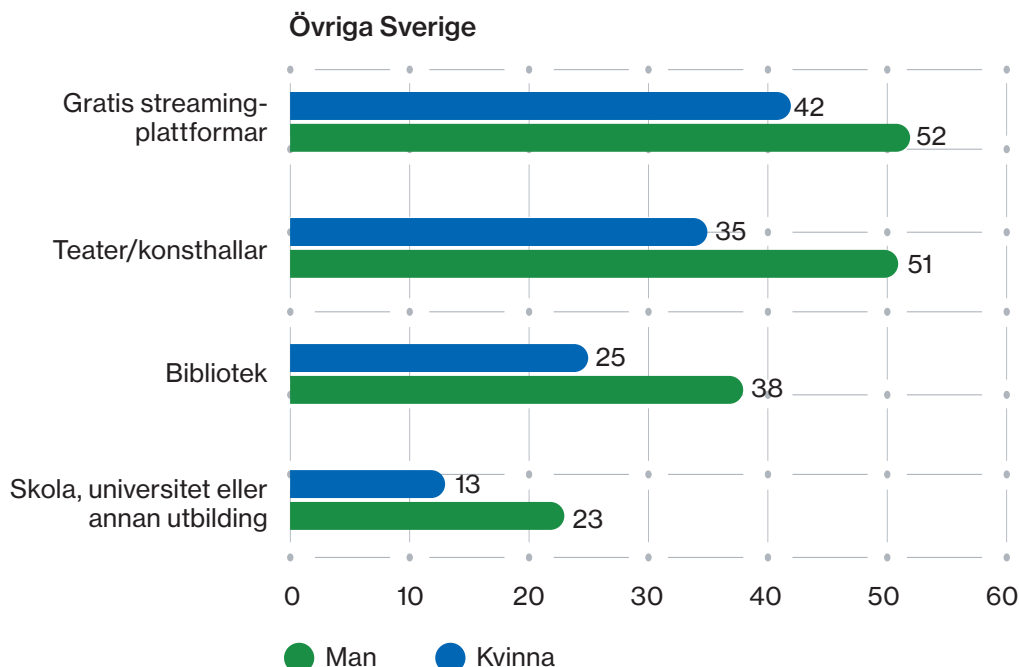
kajsa.ravin@kulturradet.se

Bilagor

BILAGA 1

Var tar du del av kultur? Nedbrutet på kön för övriga Sverige (%)

BILAGA 2

Vad gör du vanligtvis på biblioteket? Nedbrutet på ålder (%)

	Övriga Sverige					Utsatta områden				
	Samtliga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år	Samtliga	18–29 år	30–49 år	50–64 år	65+ år
Läser och lånar böcker	93	92	95	95	90	90	89	92	89	88
Läser tryckta medier	21	0	17	28	33	19	11	17	21	36
Studerar eller jobbar	20	52	24	11	4	32	57	30	22	11
Använder dator, skrivare eller kopiator	19	31	19	21	10	39	49	44	27	14
Träffar vänner och familj	12	16	12	7	14	19	23	20	10	18
Deltar i programaktiviteter för vuxna (t ex språkcafé, författarsamtal, läsecirklar)	11	5	7	6	20	13	13	11	13	16
Deltar i programaktiviteter för barn och familjer (t ex sagostund, teater, familjeträffar)	8	0	17	1	4	14	9	21	6	2
Hänger (ingen speciell aktivitet)	8	10	11	7	6	14	15	15	8	11
Får hjälp med frågor om IT	2	3	0	3	4	6	3	8	3	5
Antal svar	335	51	122	59	96	396	80	183	63	56

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan ställdes enbart till de som angett att de deltagit i kultur på ett bibliotek och löd: "Vad gör du vanligtvis på biblioteket?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervalsfråga där respondenterna fick möjlighet att välja alla de alternativ de ansåg relevanta.

BILAGA 3

Jag kan känna mig hindrad att delta i kulturaktiviteter eftersom...
Nedbrutet på kön (%)

	Övriga Sverige			Utsatta områden		
	Samtliga	Kvinna	Man	Samtliga	Kvinna	Man
Det är för dyrt	47	58	32	40	43	36
Jag har inte tid	38	33	43	35	30	39
Tiderna passar inte mig	32	33	29	37	35	40
Aktiviteterna som intresserar mig finns inte där jag bor	32	31	32	28	28	27
Jag har inte någon att göra det tillsammans med (t ex vän/familjemedlem)	27	23	30	18	15	21
Jag har svårt att ta mig till och från aktiviteter	22	22	22	20	21	18
Min hälsa gör det svårt för mig att delta	11	12	11	13	15	10
Jag vet inte vilka kulturaktiviteter som finns	8	8	9	16	20	12
Jag känner mig inte hemma när jag deltar i kulturaktiviteter	7	5	9	8	7	8
Aktiviteterna har inte varit anpassade/tillgängliga för mig	6	6	6	7	6	7
Jag är inte intresserad av kultur	5	3	8	6	3	8
Jag har svårt att relatera till innehållet i kulturaktiviteter	5	4	7	6	5	8
Mina värderingar gör det svårt för mig att delta	3	1	5	5	3	7
Jag förstår inte språket	1	1	2	7	6	7
Partner/familjemedlem tillåter mig inte att delta	1	2	1	1	1	1
Annan anledning, nämligen:	5	5	4	4	4	3
Vet ej/Osäker	3	2	4	6	4	8
<i>Antal svar</i>	<i>210</i>	<i>116</i>	<i>89</i>	<i>324</i>	<i>162</i>	<i>154</i>

Kommentar: Resultaten presenteras i andelar och är viktade mot ålder och kön. Frågan som ställdes löd: "Jag kan känna mig hindrad att delta i kulturaktiviteter eftersom...?", med de svarsalternativ som följer av tabellen. Frågan är en flervalsfråga där respondenterna har fått ange alla de alternativ som de tycker är relevanta och denna har enbart ställts till de som på föregående svarat att de i viss eller hög grad instämmer i påståendet att de kan känna sig hindrade.

JÄRVAVECKAN

research

2025©Järvaveckan

TALESPERSON Ahmed Abdirahman
VD och grundare,
Stiftelsen Järvaveckan

WEBBPLATS jarvaveckan.se

MAIL info@jarvaveckan.se